

ÉGHAJLAT-POLITIKA

A Kiotói Jegyzőkönyv ratifikálása miatt szükséges jogszabályi módosítások átvezetését szolgálja a Kormány [T/4020.](#) számú törvényjavaslata, mely a [2007. évi LX. törvény](#) módosítására irányul. Jelen Infojegyzet a nemzetközi éghajlat-politikáról, valamint az ehhez kapcsolódó Európai Unió és hazai szakpolitikáról nyújt áttekintést.

- Éghajlatváltozás: a légkör összetételének ember által okozott megváltozása, ami túlmutat a természetes éghajlati változékonyságon.
- Üvegházhatású gázok: szén-dioxid (CO₂), metán (CH₄), dinitrogén-oxid (N₂O), ipari felhasználásra kifejlesztett fluortartalmú üvegházhatású gázok.
- Kiotói Jegyzőkönyv: 2020-ig érvényben lévő nemzetközi megállapodás, mely önkéntes alapú, de a ratifikáló fejlett országok számára jogilag kötelező érvényű kibocsátás-csökkentési vállalásokat tartalmaz.
- 2030-ig az Európai Unió minimum 40%-kal kívánja csökkenteni az üvegházhatású gázok kibocsátását az 1990-es bázisévhez képest.
- Magyarország éghajlati sérülékenysége európai összehasonlításban jelentős.
- A hazai károsanyag-kibocsátásért legnagyobb arányban (35%) az energetikai szektor felelős.

A tudósok az '50-es évek vége óta dokumentálják a szén-dioxid és egyéb üvegházhatású gázok (ÜHG) légköri koncentrációjának növekedését. A kutatások alapján e jelenség áll a **klímaváltozás** hátterében: ezek a gázok elnyelik a Föld infravörös sugárzásának egy részét, ami miatt melegszik a bolygó felszíne. A megfigyelhető klímaváltozásról, annak okairól és következményeiről, valamint az éghajlatváltozás lehetséges megfékezéséről folyamatosan készülnek tudományos munkák. Az 1988-ban létrejött [Éghajlat-változási Kormányközi Testület](#) (IPCC) legfrissebb [értékelő jelentése](#) szerint:

- a Föld átlaghőmérséklete 1880 és 2012 között 0,85 Celsius-fokkal nőtt;
- a tengerszint 1901 és 2010 között mintegy 19 cm-rel emelkedett;
- 1950 óta megfigyelhető a szélsőséges időjárási jelenségek változása: gyakrabban fordulnak elő szokatlanul meleg hőmérsékleti értékek, míg a szokatlanul hideg értékek visszaszorultak, valamint a szélsőséges csapadékképződés is gyakoribbá vált;
- ma magasabb az üvegházhatású gázok légköri koncentrációja, mint az utóbbi 800 000 évben valaha;
- az ember által okozott üvegházhatású gázkibocsátás jelentős növekedése az iparosodás előtti időkhöz viszonyítva egyrészt a gazdasági növekedés, másrészt a népességnövekedés következménye;
- amennyiben a hőmérséklet az iparosodás előtti időszakhoz mérten két Celsius-fokkal nő, az katasztrofális és irreverzibilis következményekkel bír a környezetre;
- a jelenlegi kormányzati politikák nem elegendőek ahhoz, hogy a hőmérsékletemelkedés ne lépje túl e határértéket. Ehhez a globális üvegházhatású gázkibocsátás 2010-hez viszonyított, szektortól függően 40-70%-os csökkentésére lenne szükség 2050-ig, és az emisszió szinte nullára való redukálására 2100-ig;
- a klímaváltozás egyes **hatásai** még akkor is **évszázadokon át érezhetőek** lennének, ha az antropogén (az ember által okozott) üvegházhatású gázkibocsátás megszűnne.

A KIOTÓI JEGYZŐKÖNYV

Az éghajlatváltozással szembeni globális összefogást az 1992-ben létrejött [ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezmény](#) (UNFCCC), valamint az azt kiegészítő, 1997-ben kihirdetett [Kiotói Jegyzőkönyv](#) testesíti meg.

A Kiotói Jegyzőkönyv **jogilag kötelező érvényű emissziócsökkentési célok**at ír elő az azt aláíró fejlett országok számára. Érvénybe lépésének kritériumaként azt határozták meg, hogy legalább 55 olyan államnak kell ratifikálnia, melyek a fejlett országok 1990-ben mért széndioxid-kibocsátásnak minimum 55 százalékaért felelősek. Ez a feltétel 2005-ben teljesült, amikor az 1990-es emisszió 16 százalékaért felelős Oroszország is csatlakozott. A legnagyobb szennyezők közül az USA máig nem ratifikálta a jegyzőkönyvet, Kanada pedig 2013-ban kilépett.

A jegyzőkönyvet aláíró fejlett országok vállalták, hogy károsanyag-kibocsátásukat átlagosan **öt százalékkal csökkentik** a 2008-2012-es időszak átlagában **1990-hez képest**. Az országok egyéni kibocsátás-csökkentési kötelezettségei nagyon változóak. Az **Európai Unió eredeti 15 tagállama** átlagon felüli vállalást tett a **8 százalékos csökkentéssel**, **Magyarország** pedig arra kötelezte magát, hogy az **1985-1987-es periódus átlagához mérten 6 százalékkal** csökkenti az emisszióját. A poszt-socialista országoknak azért nyílt lehetőségük eltérő bázisidőszakot választani, mert az 1990-es károsanyag-kibocsátásuk nagyban visszaesett a rendszerváltást követő gazdasági összeomlás következtében.

A jegyzőkönyv bevezetett három, a kötelezettségek végrehajtását megkönnyítő intézkedést, az ún. [kiotói mechanizmusok](#)at:

- emisszió-kereskedelmi mechanizmus;
- az együttes végrehajtás mechanizmusa;
- a tiszta fejlesztés mechanizmusa.

A jegyzőkönyv rögzíti, hogy az országok nem teljesíthetik kibocsátás-vállalási kötelezettségeiket kizárólag a kiotói mechanizmusok alkalmazásával.

A Kiotói Jegyzőkönyv 2012 végén járt le, a folytatásáról, vagyis egy **2020-ig tartó második kötelezettségvállalási időszakról** a dohai klímakonferencián ([COP 18](#)) döntöttek. Erre az időszakra a fejlett országok átlagosan **18 százalékos emisszió-csökkentést** vállaltak 1990-hez képest.

A 2020 utáni célok kijelölése a 2015 decemberében megrendezésre kerülő **párizsi nemzetközi klímacsúcson** (COP 21) várható. A globális felmelegedés két Celsius-fokos határérték alatti megfékezése érdekében szakértők ambiciózus, komprehenzív és minden ország számára jogilag kötelező érvényű, az ENSZ Éghajlat-változási Keretegyezményét aláíró összes félre kiterjedő megállapodást sürgetnek. Mivel 2015 első negyedévében minden érintettnek közölnie kell, hogy milyen mértékű kibocsátás-csökkentést vállalna az új megállapodás keretében, átláthatóvá válik, hogy ilyen feltételekkel tartható-e a célérték.

AZ EURÓPAI UNIÓ ÉGHAJLAT-POLITIKÁJA

Az Európai Unió [éghajlat-politikája](#) az [Európa 2020 stratégián](#) alapul, mely hármas célkitűzést fogalmaz meg:

- az **üvegházhatású gázok** kibocsátásának 20 százalékos csökkentése;
- a **megújuló energiák** arányának 20 százalékos növelése;
- az **energiahatékonyság** 20 százalékkal történő javítása.

A [2020 és 2030 közötti időszakra szóló integrált éghajlat- és energiapolitikai keretet](#) 2014 októberében fogadta el az EU. A cél, hogy **az üvegházhatású gázok emissziója 2030-ig legalább 40 százalékkal csökkenjen**. A vállalás jogilag uniós és nem tagállami szinten kötelező érvényű. Fontos kikötés, hogy ezt a célt kizárólag EU-n belüli erőfeszítésekkel

kívánják elérni, legfőbb eszköze pedig a megújuló uniós kibocsátás-kereskedelmi rendszer.

Az Európai Unió környezetvédelmi politikáját támogató pénzügyi eszköz a [LIFE](#) program, amelyet 1992-ben hoztak létre. A 2014. január 1 – 2020. december 31. közötti időszakra vonatkozóan a LIFE keretében futó Éghajlat-politikai alprogramhoz 864,2 millió euró pénzügyi keretet rendeltek hozzá ([1293/2013/EU](#) rendelet). Erre a szakpolitikai keretre épül a Bizottság „[A Párizsi Jegyzőkönyv](#) – terv a globális éghajlatváltozás 2020 utáni kezelésére” című közleménye. Ezzel az EU elsőként tett kibocsátás-csökkentési szándéknyilatkozatot a párizsi klímacsúcsra, valamint **felvázolta koncepcióját az új ENSZ-megállapodással kapcsolatban**. Az EU elközelítése szerint:

- a megállapodásnak jegyzőkönyv formában kellene létrejönnie;
- a jegyzőkönyv akkor lépne hatályba, ha a 2010-es globális emisszió 80 százalékáért felelős országok ratifikálták;
- az EU-nak, Kínának és az Egyesült Államoknak politikai vezető szerepre kellene törekedni a jegyzőkönyv mihamarabbi aláírásával;
- a jegyzőkönyvnek olyan ösztönzőket kellene létrehoznia, amik nemcsak a kibocsátás-csökkentésre motiválják az országokat, hanem arra is, hogy a klímaváltozás elleni intézkedések finanszírozásában, a technológiafejlesztésben és -transzferben, valamint a kapacitásépítésben részt vállaljanak;

- a jegyzőkönyvnek ösztönözni kellene a klímaváltozás hatásaihoz való alkalmazkodásra is.

Az EU már hosszabb távon is megfogalmazott egy ambíciózus célkitűzést. A fejlett országok hasonló mértékű kötelezettségvállalása esetén 2050-re a kibocsátást 80-95 százalékkal kívánja csökkenteni az 1990-es szinthez képest ([Európai Bizottság 2014](#)).

HAZAI KLÍMAVÉDELMI INTÉZKEDÉSEK

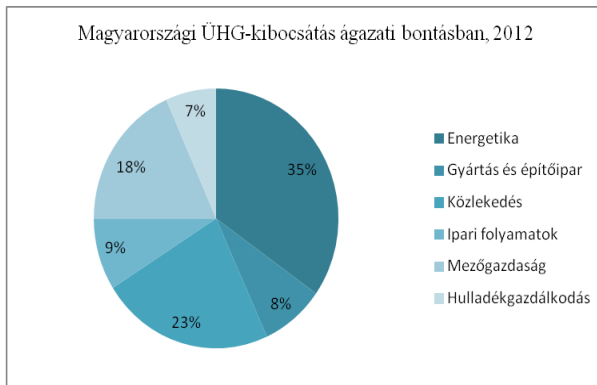
A [VAHAVA projekt](#) keretében, a 2000-es évek közepén először került megfogalmazásra, hogy **Magyarország éghajlati sérülékenysége európai léptékben is jelentős**. Az elmúlt évtized bővelkedik az időjárási szélsőségekben, – a 2010-es év (959 mm évi csapadékmennyiséggel) 1901 óta a legcsapadékosabb év volt hazánkban, a 2012-es nyár pedig az elmúlt 112 év második legmelegebb nyara volt – melyek közül némelyik százmilliárd forintos nagyságrendű károkat okozott.

A hazai klímapolitika stratégiai kereteit az első **Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia** jelölte ki, amely a 2008–2025 időszakra vonatkozik és Magyarország középtávú klímapolitikájának fő cselekvési irányát szabja meg. A fejlesztési tárca klímapolitikáért felelős államtitkársága a Nemzeti Alkalmazkodási Központ közreműködésével elvégezte a stratégia felülvizsgálatát, majd kidolgozta a **második Nemzeti Éghajlat-változási Stratégia (NÉS-2)** tervezetét. Hazánk nemzetstratégiai érdeke, hogy a

Az EU 7. környezetvédelmi cselekvési programjának víziója:

„2050-ben jólétben, bolygónk ökológiai korlátait tiszteletben tartva élünk. Jólétünk és egészséges környezetünk egy olyan innovatív és körkörös gazdaságból származik, amelyben semmi nem megy veszendőbe, és amelyben a természeti erőforrásokkal való gazdálkodás fenntartható módon folyik, a biodiverzitást pedig társadalmunk ellenálló képességét fokozva védjük, értékeljük és helyreállítjuk. Karbonszegény növekedésünk már régóta független erőforrásfelhasználásunktól, és megszabja a biztonságos és fenntartható globális társadalom ütemét.”

versenyképesség, a technológia-váltás és az éghajlatvédelem szempontjainak eleget tevő dekarbonizációs úti-tervvel készüljön fel az Európai Unió tagállamok közötti, hosszú távú kibocsátás-csökkentési tárgyalásaira. A NÉS-2 tartalmazza az üvegházhatású gázok kibocsátás-csökkentésének céljait és cselekvési irányait meghatározó, 2050-ig tartó időszakra vonatkozó **Hazai Dekarbonizációs Úti-tervet** (HDÚ). A NÉS-2 részét képezi továbbá a **Nemzeti Alkalmazkodási Stratégia**, amely az éghajlatváltozás várható magyarországi hatásainak, természeti és társadalmi-gazdasági következményeinek,

Forrás: Infoszolg/Eurostat (2012)

valamint az ökoszisztémák és az ágazatok éghajlati sérülékenységeinek értékelésén alapul.

2015. január 1-jén, a **Köztársasági Elnöki Hivatal** részeként jött létre a **Környezeti Fenntarthatóság Igazgatósága**. Fő feladata, hogy segítse a köztársasági elnököt a hazai környezeti fenntarthatósági ügyek előmozdításában, valamint támogassa a magyar érdekek képviselését a nemzetközi klímapolitikai fórumokon, így a párizsi klíma-megállapodáshoz kapcsolódó egyeztetések során is (KEH [Szervezeti és Működési Szabályzat](#) 2015).

Források:

- [2007. évi LX. törvény](#) az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezménye és annak Kiotói Jegyzőkönyve végrehajtási keretrendszeréről
- [Európai Bizottság – Éghajlat-politika](#)
- [European Commission Directorate General for the Environment](#)
- [European Commission Directorate General for Climate Action](#)
- [European Climate Adaptation Platform](#)
- [The European environment — state and outlook 2015: synthesis report](#) – Copenhagen, European Environment Agency, 2015
- Kérdések és válaszok „A Párizsi Jegyzőkönyv – terv a globális éghajlatváltozás 2020 utáni kezelésére” című bizottsági közleményről – [Brüsszel, Európai Bizottság, 2015](#)
- Eurostat: [Smarter, greener, more inclusive? Indicators to support the Europe 2020 strategy](#) – Luxembourg, Publications Office of the European Union, 2015
- Nemzeti Fejlesztési Minisztérium: [Klímapolitika](#).
- Magyar Természetvédők Szövetsége – [Klíma- és energiapolitika](#)
- [2014/10](#). Infojegyzet: Éghajlatváltozás

Készítette: Holle Alexandra
Képviselői Információs Szolgálat
E-mail: infoszolg@parlament.hu

ORSZÁGGYŰLÉS HIVATALA KKI

Internet: www.parlament.hu/infoszolg
Intranet: intra.parlament.hu/infoszolg/
Tel.: (1) 441-4529; (1) 441-6486